

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului depus de Societatea cu Răspundere Limitată „Gomerț Evrem” și Coinac Ilia

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Laridan Lux” împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Gomerț Evrem” și Coinac Ilia cu privire la încasarea datoriei,

împotriva deciziei din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Comrat,

Dosarul nr. 2rac-166/23

Nr. PIGD 2-19106778-01-2rac-21072023

Neaplicarea legii ce urma a fi aplicată; acțiunea legii civile în timp. Începând cu 01.03.2019 creditorul poate cere la alegere, fie dobânda legală de întârziere, fie penalitatea. Instanța nu a clarificat opțiunea creditorului; Art. 942 alin. (4) Cod civil. Dreptul de a pretinde penalități în cazul acceptării prestației tardive fără rezerve; art. 949 alin. (3) Cod civil.

Judecătoria Comrat, sediul central (S. Popovici)

Curtea de Apel Comrat (L. Caraianu, A. Mironov, S. Golubenco)

19 noiembrie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursul depus de Societatea cu Răspundere Limitată „Gomerț Evrem” și Coinac Ilia

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Oxana Parfeni,

Diana Stănilă, *judcători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La data de 26 iunie 2019 SRL „Laridan Lux” a depus cerere de chemare în judecată împotriva SRL „Gomerț Evrem” și Coinac Ilia privind încasarea în mod solidar a datoriei în mărime 646 610,62 lei, din care 401 190 lei suma datoriei, 226 208,40 lei penalitate, 19212,22 lei sub forma de dobânda de întârziere a obligațiunii pecuniare și taxa de stat la depunerea acțiunii în instanța de judecată în mărime 19399 lei.

2. În motivarea acțiunii reclamanta SRL „Laridan Lux” a indicat, că în baza contractului de vânzare-cumpărare, nr.150/18 din 11 decembrie 2018, SRL „Laridan Lux”, în calitate de vânzător, s-a obligat să livreze marfă - îngrășăminte minerale către cumpărătorul SRL „Gomerț Evrem”, ultima obligându-se să recepționeze și să achite marfa livrată în decurs de 30 zile.

3. Conform facturilor fiscale, înregistrate în proces-verbal de decontare reciprocă, SRL „Laridan Lux” a transmis către SRL „Gomerț Evrem” marfa (îngrășăminte) în suma de 1 161 190 lei.

4. În pofida prevederilor normelor citate și punctului 2.1. al contractului, SRL „Gomerț Evrem” a achitat doar suma de 760 000 lei din costul mărfii.

5. Conform datelor contabile ale SRL „Laridan Lux” datoria cu termen expirat a companiei SRL „Gomerț Evrem” pentru livrările indicate constituie suma de 401 190 lei.

6. Conform pct. 2.2 al contractului, cumpărătorul s-a obligat să achite penalitate în mărime de 0,5% din suma datoriei pentru fiecare zi de întârziere.

7. În baza contractului și normelor legale, cumpărătorului i-a fost calculată penalitate de întârziere în mărime de 0,5% din sumă, pentru fiecare zi de întârziere – 226 208,40 lei.

8. De asemenea, în conformitate cu art. 942 alin. (1) Cod civil, precum și conform pct.2.3 din contract, pentru perioada de întârziere SRL „Gomerț Evrem ” este obligată să achite SRL „Laridan Lux” dobânda în sumă de 19 212,22 lei.

9. La momentul depunerii acțiunii obligațiunea pecuniară a pârâtului față de reclamant este de 646 610,62 lei.

10. În conformitate cu art. 6.9 din contractul nr. 150/18, precum și contractul de fidejusiune nr. 100 din 11 decembrie 2018, administratorul SRL „Gomert Evrem” – Coinac Ilia, s-a obligat să răspundă solidar privind executarea de către SRL „Gomert Evrem” a obligațiunilor de plată pentru marfa livrată.

11. Din motivul stingerii către data de 08 august 2019 a datoriei restante în sumă de 401 190 lei (f.d. 102-124 vol. I), reclamanta a renunțat la pretenția privind încasarea datoriei în mărime de 401 190 lei, renunțarea la pretenție fiind acceptată de către instanța de judecată.

12. Astfel, reclamanta a solicitat încasarea în mod solidar de la pârâți a sumei de 226 208,40 lei - penalitate, 19212,22 lei - dobânda de întârziere a obligațiunii pecuniare și cheltuieli de judecată.

13. Prin hotărârea din 13 februarie 2020 a Judecătoria Chișinău, sediul Centru acțiunea SRL „Laridan Lux” privind încasarea penalității și a dobânzii de întârziere a fost admisă.

14. La data de 09 martie 2020 SRL „Gomert Evrem” și Coinac Ilia au depus cerere de apel împotriva hotărârii din 13 februarie 2020 a Judecătoarei Chișinău, sediul Centru.

15. Prin decizia din 15 octombrie 2020 a Curții de Apel Chișinău a fost casată hotărârea din 13 februarie 2020 Judecătoria Chișinău, sediul Centru și s-a expediat cauza pentru reexaminare după competența la Judecătoria Comrat.

POZI PRIMEI INSTANȚE

16. Prin hotărârea din 08 iunie 2021 a Judecătoriei Comrat, sediul central, acțiunea a fost admisă. S-a încasat în mod solidar de la SRL „Gomert Evrem” și Coinac Ilia în beneficiul SRL „Laridan Lux” datoria în baza contractului de vânzare-cumpărare nr.150/18 din 11 decembrie 2018 și contractului de fidejusiune nr. 100 din 11 decembrie 2018 sub formă de dobânda de întârziere a obligației pecuniare în mărime de 19212,22 lei, penalitate în mărime de 226208,40 lei, cheltuielile de judecată sub forma de taxa de stat la depunerea acțiunii în instanța de judecată în mărime 19399 lei și cheltuielile de acordarea asistenței juridice în mărime de 5000 lei. (f.d. 34, 44-46, vol.2).

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

17. Nefiind de acord cu hotărârea din 08 iunie 2021 a Judecătoriei Comrat, sediul central, la data de 21 iunie 2021, în termenul prevăzut de lege, SRL „Gomert Evrem” a contestat-o cu apel, solicitând casarea ei și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

18. Prin decizia din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Comrat a fost respins apelul declarat de SRL „Gomert Evrem” și menținută hotărârea din 08 iunie 2021 a Judecătoriei Comrat, sediul central.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

19. La 03 martie 2023 SRL „Gomert Evrem” și Coinac Ilia au depus recurs împotriva deciziei din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Comrat, solicitând casarea acesteia și remiterea cauzei spre rejudecare.

20. În motivarea recursului a indicat că datoria de 401 190 lei a fost stinsă integral la data de 08 august 2019. Dovada stingerii datoriei este confirmată prin ordinele de plată eliberate de bancă, anexate la dosar. Astfel, instanța a admis o datorie care deja era stinsă, iar actul de verificare reciprocă la care face trimitere instanța de judecată a fost semnat doar de partea interesată, prin urmare nu putea fi apreciată ca probă.

21. De asemenea, a susținut că datoria a devenit scadentă la data de 16 aprilie 2019 și calculul privind dobânda de întârziere urmează a fi efectuat din data de 16 aprilie 2019 până la data de 26 iunie 2019, data când a fost înaintată acțiunea. În astfel de circumstanțe suma dobânzii de întârziere constituie 12 095 lei și nu 19 212,22 lei, iar suma penalității de 142 422,45 lei și nu 226 208,40 lei.

22. Însă, luând în considerare că datoria a fost achitată integral, iar intimatul a acceptat tacit achitățile respective, recurentul consideră ilegală încasarea a careva penalități sau dobânzi de întârziere.

23. De asemenea, a indicat că toate avizele și plicurile cu corespondența au fost restituite instanței cu mențiunea „necunoscut”. Prin urmare, reprezentanții companiei SRL „Gomert Evrem” nu au cunoscut despre litigiu, fiind astfel în imposibilitate de a prezenta probe în favoarea sa.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

24. Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conexe reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023.

25. În conformitate cu prevederile art. XI alin. (1) și (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art. IV, art. V, pct.1–9, pct.11–16 și art. VII, care vor intra în vigoare la 01 septembrie 2023. Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

26. Din sensul normei de drept enunțate, rezultă că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

27. Respectiv recursul a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii nr. 246 din 31 iulie 2023 și vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii acestora. Totodată, având în vedere că legea procedurală civilă, care impune obligații noi anulează sau reduce drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare, nu are putere retroactivă, recursurile se vor examina conform procedurii de judecare a recursului în vigoare la data depunerii acestora, deoarece după sensul său norma referitoare la temeiuri cuprinde și procedura, or, temeiurile nu pot fi separate de procedura de examinare și soluționare, ele fiind un tot întreg organic.

28. Astfel, la momentul declarării recursului, prevederile legale relevante aveau următorul conținut:

29. Art. 434 alin.(1) din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.”

30. Art. 431 alin. (1)-(4) din Codul de procedură civilă:

„(1) Examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție. (2) Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători. Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție. (3) Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.”

31. Art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept: c) să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.”

32. Art. 432 alin. (1) și (2) lit. a)-d) al Codului de procedură civilă:

„(1) Părțile și alți participanți la proces sânt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

(2) Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească: a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată; b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată; b1) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională; d) aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.”

33. Art. 7 alin. (1), (2), (4) Cod civil modernizat,

„(1) Legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică și nici nu suprimă condițiile de constituire a unei situații juridice constituite anterior, nici condițiile de stingere a unei situații juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică și nu desființează efectele deja produse ale unei situații juridice stinse sau în curs de realizare.

(2) Legea nouă este aplicabilă situațiilor juridice în curs de realizare la data intrării sale în vigoare.

(4) În cazul situațiilor juridice contractuale în curs de realizare la data intrării în vigoare a legii noi, legea veche va continua să guverneze natura și întinderea drepturilor și obligațiilor părților, precum și orice alte efecte contractuale, dacă legea nouă nu prevede altfel”.

35. Art. 619 alin. (1), (2) Cod civil (în redacția în vigoare până la 01.03.2019):

„(1) Obligațiilor pecuniare li se aplică dobânzi pe perioada întârzierii. Dobânda de întârziere reprezintă 5% peste rata dobânzii prevăzută la art.585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Este admisă proba unui prejudiciu mai redus.

(2) În cazul actelor juridice la care nu participă consumatorul, dobânda este de 9% peste rata dobânzii prevăzută la art.585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Nu este admisă proba unui prejudiciu mai redus”.

36. Art. 624 alin. (1) Cod civil (în redacția în vigoare până la 01.03.2019):

„Clauza penală (penalitatea) este o prevedere contractuală prin care părțile evaluează anticipat prejudiciul, stipulând că debitorul, în cazul neexecutării obligației, urmează să remită creditorului o sumă de bani sau un alt bun”.

37. Art. 942 alin. (1), (4) din Codul civil (în redacția în vigoare după 01.03.2019):

„(1) În cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la dobînda de întârziere pentru suma respectivă din data imediat următoare scadenței plății pînă la data în care s-a efectuat plata, la rata prevăzută la alin.(2) ori la o altă rată prevăzută de dispozițiile legale speciale.

(4) În cazul în care s-a stipulat o clauză penală, creditorul poate să ceară, la alegere, fie dobînda de întârziere calculată conform dispozițiilor prezentului articol, fie penalitatea pentru întârziere. De asemenea, creditorul poate cere despăgubiri pentru prejudiciul cauzat în partea neacoperită de dobînda de întârziere.

36. Art. 949 alin. (1), (3) din Codul civil (în redacția în vigoare după 01.03.2019):

„(1) Dacă penalitatea este stipulată pentru cazul în care debitorul nu execută obligația, creditorul poate cere atât executarea obligației, cât și plata penalității. Nu se poate cere atât executarea obligației, cât și plata penalității dacă penalitatea s-a stipulat cu titlu de despăgubire în locul prestației și nu doar cu titlu de mijloc de garantare a executării obligației.

(3) În cazul în care a primit executarea, creditorul poate cere plata penalității numai dacă și-a rezervat expres acest drept la primirea executării.”

38. Art. 39 din Legea nr. 1125 din 13 iunie 2002 pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova:

„Dispozițiile art.942-945 din Codul civil, introduse prin Legea nr.133/2018, se aplică, începînd cu 1 martie 2019, și obligațiilor izvorîte din contracte încheiate înainte de 1 martie 2019 sau din alte temeiuri survenite înainte de 1 martie 2019”.

TERMENUL DE DEPUNERE A RECURSULUI

39. Din materialele dosarului rezultă că decizia recurată a fost pronunțată la 17 noiembrie 2022 și la 09 ianuarie 2023 expediată părților. Prin urmare, recursul din 03 martie 2023 este în termen.

MOTIVAREA INSTANȚEI

40. Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs, în coroborare cu normele de drept aplicabile speței, în special a art. 445 alin. (1) lit. c), art. 432 alin. (1), (2) lit. a)-d) din Codul de procedură civilă, enunțate la pct.36-37, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Comrat și de a remite cauza la rejudecare la Curtea de Apel Comrat, din motivele ce succed.

41. După cum rezultă din materialele cauzei la data de 26 iunie 2019 SRL „Laridan Lux” a depus cerere de chemare în judecată împotriva SRL „Gomerț Evrem” și Coinac Iliia privind încasarea în mod solidar a datoriei în mărime 646 610,62 lei, din care 401 190 lei suma datoriei, 226 208,40 lei penalitate, 19212,22 lei sub forma de dobînda de întârziere a obligațiunii pecuniare și taxa de stat la depunerea acțiunii în instanța de judecată în mărime 19399 lei.

42. S-a stabilit că la data de 11 decembrie 2018, între SRL „Laridan Lux” și SRL „Gomerț Evrem” a fost încheiat contractul de vânzare-cumpărare nr.150/18, conform căruia SRL „Laridan Lux” (vanzătorul) s-a obligat să transmită îngrășămintele minerale SRL „Gomerț Evrem” (cumpărătorul), dar ultimul s-a obligat să primească și să achite

marfa livrată în decurs de 30 de zile. (f.d.6-7, vol.1)

43. La data de 11 decembrie 2018, între SRL „Laridan Lux”, în calitate de creditor, SRL „Gomert Evrem”, în calitate de debitor și Coinac Ilia în calitate de fidejutor a fost încheiat contractul de fidejusiune nr. 100. Coinac Ilia s-a obligat să poartă răspunderea solidară pe toate obligațiunile asumate de către pârât SRL „Gomert Evrem” față de reclamantul SRL „Laridan Lux” pe contract de vânzare-cumpărare. (f.d.8, vol.1)

44. De asemenea, reieșind din conținutul contractului de vânzare-cumpărare nr. 150/18 urmează, că părțile contractului (p.2.2.) au prevăzut și obligațiunile: cumpărătorul achită vânzătorului penalități în mărime de 0,5% din marfa neachitată în termen pentru fiecare zi de întârziere, precum și pentru executarea întregă a obligațiunilor sale de stingerea datoriei, cumpărătorul achită și dobânda de întârziere în conformitate cu art. 619 alin. (2) Cod civil (în redacția legii până la 01 martie 2019).

45. Reieșind din conținutul contractului indicat mai sus, reclamantul SRL „Laridan Lux” (vânzătorul) și-a asumat obligațiunea de livrare a mărfii (îngrășăminte), dar pârâtul SRL „Gomert Evrem” (cumpărătorul) s-a obligat să primească și să achite marfa livrată la prețul, în termen stabilit, și conform facturilor fiscale.

46. De asemenea este constatat faptul, că pârâtul SRL „Laridan Lux” și-a executat obligațiunea, efectuând livrarea mărfii pârâtului în suma 1 161 190 lei, ce se confirmă prin facturile fiscale, ce există în materialele cauzei. (f.d. 17-23, vol.1)

47. Totodată, de către pârât SRL „Gomert Evrem” nu au fost executate integral obligațiunile de plată în termenele stabilite, costul mărfii livrate (primate), prin ce au fost încălcate clauzele contractului comercial, precum și normele legislației în vigoare, inclusiv solicitările (art. 513, 572 CC RM, în vigoare înainte de introducerea modificărilor din 01 martie 2019) care prevăd, că obligațiunile urmează să fie executate în mod corespunzător, cu buna-credința, în loc și timp determinat, neadmițând refuzul unilateral de la executarea obligațiunilor.

48. De asemenea, prin materiale cauzei se constată, că de către pârâtul SRL „Gomert Evrem”, a fost achitată suma în mărime de 760 000 lei din costul mărfii livrate, dar datoria a rămas în mărime de 401 190 lei fiind achitată până la 08 august 2019, ce se confirmă prin facturile fiscale, anexate la materialele cauzei (f.d. 102-124, vol.1).

49. Astfel, în cadrul judecării cauzei reprezentantul pârâtului SRL „Laridan Lux” a renunțat la cerințele acțiunii în partea încasării datoriei în mărime de 401 190 lei, în legătura cu stingerea totală a acesteia de către pârât și acest refuz de cerințele acțiunii, a fost admis de către instanța de judecată. (f.d. 31, vol. 2).

50. Astfel, cerințele acțiunii au fost limitate la încasarea dobânzii de întârziere a obligației pecuniare în mărime de 19212,22 lei, penalității în mărime de 226208,40 lei și cheltuielilor de judecată.

51. Fiind investită cu judecarea cauzei, Judecătoria Comrat, sediul central, prin hotărârea din 08 iunie 2021 a admis acțiunea. S-a încasat în mod solidar de la SRL „Gomert Evrem” și Coinac Ilia în beneficiul SRL „Laridan Lux” datoria în baza contractului de vânzare-cumpărare nr.150/18 din 11 decembrie 2018 și contractului de fidejusiune nr. 100 din 11 decembrie 2018 sub formă de dobânda de întârziere în mărime de 19 212,22 lei, penalitate în mărime de 226 208,40 lei, cheltuielile de judecată sub forma de taxa de stat la depunerea acțiunii în instanța de judecată în mărime 19 399 lei

și cheltuielile de acordarea asistenței juridice în mărime de 5 000 lei (f.d. 34, 44-46, vol.2).

52. Examinând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Comrat a menținut hotărârea din 08 iunie 2021 a Judecătorei Comrat, sediul central.

53. Instanța de apel a indicat că, de către SRL „Gomert Evrem” nu au fost executate integral obligațiunile de plată în termenele stabilite costul mărfii livrate, prin ce au fost încălcate clauzele contractului, precum și normele legislației în vigoare, inclusiv solicitările (art. 513, 572 CC RM, în vigoare înainte de introducerea modificărilor din 01 martie 2019).

54. Expunându-se privind solicitările acțiunii privind încasarea în mod solidar de la pârâți a dobânzii de întârziere și a penalității, instanța de apel a apreciat legală concluzia primei instanțe privind admiterea lor, reieșind din calculul prezentat de reclamant, care nu contravin obligațiilor contractuale, precum și prevederilor art. 585, 602, 619, 324 Cod civil, în vigoare până la 01 martie 2019.

55. Instanța de apel a apreciat că este eronat argumentul apelantului, că conform prevederilor Codului civil, SRL „Laridan Lux” urma să solicite sau dobânda de întârziere, sau penalitate, întrucât obligațiunile respective au fost stinse între părți. Or, cerințele indicate corespund prevederilor Codului civil în vigoare la momentul apariției raporturilor juridice. În situația dată, instanța de apel a conchis că încasarea dobânzii de întârziere nu exclude încasarea penalității pe obligațiunile contractuale, și invers.

56. S-a justificat o astfel de soluție prin faptul că data apariției raporturilor de drept între reclamant și pârât a fost 11 decembrie 2018, adică înainte de intrarea în vigoare a Codului Civil RM din 01 martie 2019 și în legătura cu acest fapt instanța de apel a ajuns la concluzie privind necesitatea de a face trimitere la normele materiale care erau în vigoare la momentul apariției raporturilor juridice, respectiv, prezenta dată și se consideră momentul apariției raporturilor civile între părți, aplicabile fiind prevederile Codului Civil RM, care a fost în vigoare până la data de 01 martie 2019.

57. Analizând legalitatea actului judecătoresc contestat, prin prisma dispozițiilor art. 238 alin. (2), art. 239, art. 240 alin. (1), art. 373 alin. (1), (2) și (5) din Codul de procedură civilă, a argumentelor și concluziilor invocate de instanța ierarhic inferioară și participanții la proces și reieșind din materialele cauzei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că instanța de apel incorect a aplicat normele legale cu referire la încasarea dobânzii și a penalității.

58. Conform art. 7 alin. (2), (4) și (5) din Codul civil, în redacția din 01 martie 2019, legea nouă este aplicabilă situațiilor juridice în curs de realizare la data intrării sale în vigoare. În cazul situațiilor juridice contractuale în curs de realizare la data intrării în vigoare a legii noi, legea veche va continua să guverneze natura și întinderea drepturilor și obligațiilor părților, precum și orice alte efecte contractuale, dacă legea nouă nu prevede altfel. În situațiile prevăzute la alin. (4), dispozițiile legii noi se aplică modalităților de exercitare a drepturilor sau de executare a obligațiilor, precum și de înstrăinare, preluare, transformare sau de stingere a acestora.

59. În speță, situația actuală denotă despre încheierea contractului de vânzare-cumpărare de până la 01.03.2019 (sub guvernarea Codului civil de până la modernizare).

60. Livrările potrivit acestui contract s-au realizat în perioada de până la 01.03.2019 și după aceasta dată, adică:

- în sumă de 122 100 lei; 133 200 lei; 133 200 lei, 167 400 lei – la 15 februarie 2019, conform facturilor fiscale nr. IM1210737; IM 1210739; IM1210740; IM1210740 din 15 februarie 2019

- în sumă de 144 300 lei - la 18 martie 2019, conform facturii fiscale nr. IJ0572039 (f.d. 16 vol. 1).

61. Scadența conform contractului încheiat de părți survine în decursul a 30 de zile de la data prezentării facturii (pct. 2.1 din contract).

62. Calculul penalității efectuat de reclamant cuprinde perioada 11.01.2019 – 03.06.2019

63. Calculul dobânzii legale de întârziere cuprinde perioada 11.01.2019 – 03.06.2019.

64. Prin urmare, este evident că, în situația din speță, în temeiul art. 39 din Legea de punere în aplicare, coroborat cu art. 7 alin. (4) din Codul civil modernizat, legea nouă – respectiv art. 942 alin. (4) Cod civil modernizat – exclude posibilitatea unei duble despăgubiri a creditorului. Astfel, începând cu 01.03.2019, alin. (4) al art. 942 Cod civil modernizat nu mai permite creditorului să solicite, pentru neexecutarea aceleiași obligații, atât penalitatea, cât și dobânda legală de întârziere.

65. În consecință, instanța de recurs apreciază că argumentele instanței de apel sunt superficiale și formulate la un nivel general, fără o analiză adecvată a particularităților cauzei. Era necesar ca instanța de apel să stabilească dacă situația juridică din speță se afla în curs de realizare la momentul intrării în vigoare a Codului civil modernizat și dacă legea nouă reglementează în mod diferit aspectele față de legea veche.

66. Astfel, spre deosebire de legea veche ce permitea cumularea acestor două categorii de prejudicii doar pentru perioada de până la 01 martie 2019, norma nouă este o limitare clară a dreptului creditorului de a cumula dobânda legală pentru întârziere cu penalitatea contractuală pentru întârziere după perioada începând cu 01 martie 2019. Or, în baza legii noi creditorul nu poate solicita simultan și dobânda legală de întârziere și penalitatea, chiar dacă penalitatea a fost convenită între părți.

67. În această situație, instanța de apel urma să stabilească care este opțiunea (alegera) reclamantului privind categoria de prejudiciu pentru care pledează începând cu 01 martie 2019, în contextul interdicției cumulului dobânzii legale de întârziere și penalității contractuale, conform Codului civil al Republicii Moldova, în vigoare după 01.03.2019. Acestea nu se cumulează, iar creditorul trebuie să aleagă pentru care formă de reparare a prejudiciului pledează, rolul instanței de apel fiind de a stabili care este forma de reparație a prejudiciului solicitată cu prioritate de creditor.

68. Or, solicitarea concomitentă a dobânzii legale și a penalității contractuale este inadmisibilă pentru același prejudiciu. În lipsa unei alegeri clare a reclamantului, instanța trebuie să interpreteze voința acestuia în lumina principiului alternativității și a proporționalității sancțiunii.

69. Având în vedere cele enunțate, instanța de recurs conchide că instanța de apel nu a dat o apreciere multiaspectuală și completă tuturor circumstanțelor de fapt și de drept în ansamblu și interconexiunea lor, motiv din care pricipit a emis decizia în partea încasării cumulative a penalității de întârziere și a dobânzii contractuale după perioada de 01 martie 2019.

70. Instanța de recurs reține că, potrivit art. 949 alin. (3) din Codul civil

modernizat, creditorul are dreptul de a solicita alte despăgubiri, în sensul că în cazul în care a primit executarea, acesta poate cere plata penalității numai dacă și-a rezervat în mod expres acest drept la momentul primirii executării. Or, deși instanțele au acordat penalități pentru perioada solicitată, până la 3 iunie 2019, acestea nu au clarificat dacă creditorul și-a rezervat în mod expres dreptul de a pretinde penalități cu ocazia acceptării executării obligației principale, chiar dacă executarea a fost realizată cu întârziere.

71. În acest context, trebuie subliniat că declararea rezervei de către creditor nu constituie o obligație, ci reprezintă o sarcină procesuală a acestuia, pe care nu poate fi constrâns să o îndeplinească, dar pe care are interesul de a o exercita pentru a evita decăderea din dreptul la penalități. Legea prevede decăderea creditorului din dreptul de a solicita penalități în situația în care acesta acceptă executarea obligației fără a-și formula în mod expres rezerva. Această decădere operează indiferent de motivul omisiunii, inclusiv în cazul necunoașterii legii, nefiind necesară existența unei intenții de renunțare la penalități.

72. Plata penalităților de către debitor după intervenirea decăderii creditorului, în temeiul art. 949 alin. (3), ar reprezenta o îmbogățire fără justă cauză a creditorului. Rezerva trebuie, așadar, formulată în mod expres la momentul acceptării executării. Aceasta constituie o manifestare de voință prin care creditorul comunică debitorului că, deși acceptă executarea cu întârziere, penalitățile rămân exigibile, manifestare ce nu are natura unui act juridic civil de sine stătător, ci a unei acțiuni asimilate actelor supuse regulii comunicării către debitor.

73. Instanța de recurs că notează că cele menționate mai sus nu pot fi corectate în ordine de recurs, din cauza specificului acestora. De altfel, participanții la proces, trebuie să aibă posibilitatea reală să-și prezinte apărarea și să fie audiați de o instanță de apel, care va fi competentă de a examina toate chestiunile de fapt și de drept relevante litigiului (a se vedea *A. Menarini Diagnostics S.R.L. vs Italia*, 27 septembrie 2011, parag. 59; *Akaki Tchaghiashvili*, 2 septembrie 2014, parag. 34, *Samardžić*, ibidem, parag. 31, *Gohe și alții vs Franța*, 3 iulie 2018, parag. 41 - 43).

74. Din considerentele expuse și având în vedere că erorile instanței de apel nu pot fi remediate în cadrul judecării cauzei în recurs, se impune clarificarea opțiunii privind alegerea tipului de despăgubiri, precum și efectuarea unui calcul corespunzător al acestora, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează că recursul urmează a fi admis, casată decizia Curții de Apel Comrat din 17 noiembrie 2022, iar cauza trimisă spre rejudecare la Curtea de Apel Sud, într-un alt complet de judecată.

75. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 445 alin. (1) lit. c), alin. (2) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Gomert Evrem” și Coinac Ilia.

Casează integral decizia din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Comrat, și restituie cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Laridan Lux” împotriva Societății cu Răspundere Limitată

„Gomerț Evrem” și Coinac Ilia cu privire la încasarea datoriei, spre rejudecare la Curtea de Apel Sud, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Judecători

Stela Procopciuc

Oxana Parfeni

Diana Stănilă